

ASIA Työvoimapoliittista lausuntoa ei annettu säädetyssä määräajassa

KANTELU

Kantelija on 21.8.2018 oikeuskanslerille osoittamassaan kirjoituksessa arvostellut työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) menettelyä työvoimapoliittisen lausunnon antamisessa. TE-toimisto oli 23.7.2018 sähköisessä asiointipalvelussa toimittanut kantelijalle selvityspyynnön, johon kantelija oli vielä samana päivänä vastannut samassa palvelussa. TE-toimisto ei ollut vielä kantelua tehtäessä antanut työvoimapoliittista lausuntoa. Kantelijan mielestä laissa säädetty ”käsittelytakuaika” oli ylittynyt.

SELVITYS

Kanteluasian alustavaa arviointia varten on hankittu tietoja TE-palvelujen viranomaislinjalta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on antanut 15.1.2019 päivätyn lausunnon, jonka liitteinä on ollut TE-toimiston 18.12.2018 päivätty selvitys ja sen samalle päivämäärälle päivätty täydennys sekä kopioita URA-tietojärjestelmään kirjatuista kantelijan tiedoista, yhteydenotoista ja annetuista työvoimapoliittisista lausunnoista.

Jäljennökset mainituista ELY-keskuksen lausunnosta ja TE-toimiston selvityksestä oheistetaan tähän päätökseeni kantelijalle tiedoksi.

ASIAN KÄSITTELYSTÄ TE-TOIMISTOSSA

Työttömänä työnhakijana ollut kantelija on 17.5.2018 ilmoittanut TE-toimistolle, että hänellä on freelancer-sopimus.

TE-toimisto on 23.5.2018 pyytänyt kantelijaa selvittämään 6.6.2018 mennessä työskentelyä freelancer-työssä. TE-toimisto on samana päivänä antanut työvoimapoliittisen lausunnon OF1, jonka perustelujen mukaan selvitetään kantelijan työskentelyä freelancer-työssä.

Kantelija on antanut selvityksensä 23.5.2018.

TE-toimisto on 20.6.2018 antanut työvoimapoliittisen lausunnon OY1, jonka mukaan kantelijan yritystoiminta on alkanut 22.3.2018 ja työttömyysetuuden maksamiselle ei ole estettä 22.3.-21.7.2018. Lausunnon perustelujen mukaan kantelija on tehnyt siinä mainittuja töitä freelance-rina palvelusopimuksella nimeltä mainitulle yhtiölle 22.3.2018 alkaen. Muun ohella perusteluissa todetaan, että kantelija tekee työtä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoi-keudellisessa toimituksessa.

TE-toimisto on 23.7.2018 pyytänyt kantelijaa viimeistään 6.8.2018 selvittämään työskentely-ään freelancer-työssä. TE-toimisto on samana päivänä antanut työvoimapoliittisen lausunnon OF1, jonka perustelujen mukaan selvitetään kantelijan työskentelyä freelancer-työssä.

Kantelija on antanut selvityksensä 23.7.2018 ennen virka-ajan päättymistä.

TE-toimisto on 27.8.2018 antanut työvoimapoliittisen lausunnon OY4, jonka mukaan kantelijan yritystoiminta on sivutoimista ja että työttömyysetuuden maksamiselle ei ole estettä 22.7.2018 alkaen. Perustelujen mukaan kantelijan työskentely freelancer-työssä katsotaan sivutoimiseksi vähäisyyden vuoksi. Samalla on opastettu, että mikäli työmäärä lisääntyy, siitä tulee ilmoittaa TE-toimistoon.

RATKAISU

Oikeusohjeita

Hallintolain (434/2003) 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivy-tystä.

Työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 4 §:n (1560/2009) 3 momentin (1554/2015) mukaan työ- ja elinkeinotoimisto tai työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaa työttö- myysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyys- kassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään.

Työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n (1457/2016) 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon muun muassa 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä (1 kohta).

Edellä mainitun pykälän 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä työvoimapoliittisen lau- sunnon antamisesta, lausuntoon sisällytettävistä tiedoista ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakas- palvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapoliittisia lausuntoja 2 momentin 1 kohdan perus- teella voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen (1556/2016) 1 §:n mukaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettu työvoimapoliittinen lausunto tulee antaa ilman aiheetonta viivytystä, kuiten- kin 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija on toimittanut lausunnon antamiseksi tarpeellisen sel- vityksen tai kun määräaika selvityksen antamiseen on päättynyt.

Arviointi

TE-toimiston kantelijalle tekemän selvityspyynnön perusteltavuus

ELY-keskus toteaa lausunnossaan, että työnhakijalla on työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n (906/2017) mukaan oikeus työttömyysetuuteen yritystoiminnan ja omassa työssä työllistymisen estämättä neljän kuukauden ajalta, jos toiminta alkaa työttömänä ollessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että TE-toimisto ei selvitä yritystoiminnan vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta eikä yritystoiminnan mahdollinen päätoimisuus ole esteenä työttömyysetuuden saamiselle ensimmäisen neljän kuukauden aikana. Sillä ei ole merkitystä, onko henkilö ollut työnhakijana yritystoiminnan käynnistyessä. Yritystoiminnan alkamisajankohta ratkaistaan työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:n (1001/2012) 3 momentin perusteella.

ELY-keskuksen lausunnon mukaan työttömyysturvalain 2 luvun 5 a §:n tarkoituksena on, että yritystoiminnan tai omassa työssä työllistymisen vaatimasta työmäärästä kertyy neljän kuukauden aikana tietoa, jonka perusteella TE-toimisto voi ratkaista, onko työllistyminen pää- vai sivutoimista. Jos toiminnan vaatima työmäärä on neljän kuukauden ajan ollut sellainen, ettei toiminta olisi ollut esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle, työnhakijan katsotaan työllistyvän yritystoiminnassa tai omassa työssä sivutoimisesti neljän kuukauden jälkeenkin. Asian arviointiin ei vaikuta esimerkiksi mahdollisuus laajentaa toimintaa. Jos työmäärä myöhemmin kasvaa, toiminnan pää- ja sivutoimisuus arvioidaan uudelleen.

ELY-keskus on johtopäätöksensä todennut, että työttömyysturvalaki on edellyttänyt, että TE-toimisto selvittää kantelijan olosuhteet ja niiden vaikutuksen hänen oikeuteensa saada työttömyysturvaetuutta. Kun kantelija on 17.5.2018 ilmoittanut TE-toimistolle, että hänellä on freelancer-sopimus, TE-toimiston on tullut TE-toimistoille annettujen työohjeiden mukaan viipymättä selvittää ja määrittää kantelijan yritystoiminnan aloittamisajankohta sekä tutkia kantelijan työttömyys toiminnan aloittamisajankohtana. TE-toimisto on 20.6.2018 antanut kantelijalle tämän toimittaman selvityksen perusteella esteettömän työvoimapolitiittisen lausunnon OY1. Neljän kuukauden kuluttua kantelijan yritystoiminnan aloittamisesta TE-toimiston on tullut viipymättä arvioida kantelijan yritystoiminnan pää- ja sivutoimisuus. TE-toimisto on antanut kantelijalle 27.8.2018 esteettömän työvoimapolitiittisen lausunnon OY4, jonka perustelujen mukaan kantelijan yritystoiminta katsotaan sivutoimiseksi työmäärän vähäisyyden perusteella.

Edellä kerrottuun nähden minulla ei ole oikeudellisia perusteita kyseenalaistaa TE-toimiston kantelijalle 23.7.2018 tekemän selvityspyynnön perusteltavuutta.

Työvoimapolitiittisen lausunnon viivästyminen

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella kantelija on toimittanut TE-toimiston häneltä 23.7.2018 pyytämän selvityksen vielä samana päivänä ennen virka-ajan päättymistä sähköisessä asiointipalvelussa. TE-toimiston olisi edellä selostetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen 1 §:n mukaan tullut antaa työvoimapolitiittinen lausuntonsa 30 päivän kuluessa tästä. Lausunto on kuitenkin annettu vasta 27.8.2018 eli 35 päivän kuluessa. TE-toimisto ei siten ole antanut lausuntoa säädettyssä määräajassa.

TE-toimisto on selvityksessään pahoitellut säädetyn käsittelyajan ylittymistä. Syinä käsittelyajan ylittymiseen TE-toimisto on pitänyt sitä, että kesän ja syksyn 2018 aikana käsittely oli ruuhkautunut käsiteltävien asioiden suuren määrän takia. TE-toimiston mukaan asiaan vaikuttivat myös laajat tietoliikennehäiriöt kesän aikana ja työttömyysturvayksikön henkilöstön vaihtuvuus täydentävistä rekrytoinneista huolimatta. TE-toimisto on korostanut, että uusien henki-

löiden perehtyminen tehtävien hoitamiseen on pitkä prosessi. Työttömyysturvayksikön henkilöstöstä noin 35 prosenttia on määräaikaissa virkasuhteissa, mikä aiheuttaa henkilöstön vaihtuvuutta, ylläpitää jatkuvaa perehdytystarvetta ja siten hidastaa asioiden käsittelyä. TE-toimiston mukaan tilanteeseen on reagoitu henkilöstön määrää lisäämällä ja ylityömääräyksillä.

TE-toimiston mukaan käsittelyaika oli edellä mainituilla toimenpiteillä saatu alle 30 päivän marraskuun lopussa 2018. ELY-keskuksen lausunnon mukaan käsittelyaika oli kuitenkin tammikuussa 2019 ollut uudelleen 34-35 päivää.

Totean, että TE-toimiston selvityksessään esittämät syyt työvoimapoliittisen lausunnon viivästykselle eivät lähtökohtaisesti ole hyväksyttäviä syitä asetuksessa säädetyn määräajan ylittämiseen. Työvoimapoliittisen lausunnon antaminen on TE-toimistolle laissa säädetty tehtävä, joka tulee hoitaa säädetyssä määräajassa. Yhdyn ELY-keskuksen launnossaan esittämään siitä, että työvoimapoliittisen lausunnon antamisprosessin osalta TE-toimiston tulee järjestää työt ja varmistaa henkilöstöresurssit niin, että se voi asianmukaisesti täyttää lakiin perustuvat velvollisuutensa, ja että TE-toimiston tulee ennakoita myös mahdollisia poikkeuksellisia tilanteita.

Toimenpiteet

Kiinnitän TE-toimiston huomiota velvollisuuteen antaa työvoimapoliittiset lausunnot säädetyssä määräajassa.

Edellä mainitussa tarkoituksessa lähetän päätökseni TE-toimistolle.

Lähetän päätökseni tiedoksi ELY-keskukselle.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Juha Sihto

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
